

Examenul național de bacalaureat 2026

**Proba E. d)
Psihologie**

Varianta 3

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de trei ore.**

I TÊTEL

(30 pont)

Minden alábbi kérdésre vonatkozóan írja a vizsgalapra a kérdés számát és a helyes válasznak megfelelő betűjelet! Egyetlen helyes válaszlehetőség van.

1. A tudatosulás az érzékelésnek az a jellemzője, amely megjelenik:

- a. már az élet kezdetétől, a létezés első hónapjaitól kezdve
- b. ötéves kortól kezdődően, amikor megjelenik az öntudatosság
- c. miután kifejlődtek a gondolkodás, az emlékezet és a beszéd
- d. felnőttkorban, amikor a psziché eléri fejlődésének csúcspontját

2. Az észlelés időtartamát meghatározza:

- a. az érzékelés időtartama
- b. az inger hatásának időtartama
- c. a tartalom gazdagsága
- d. a nyelvi mechanizmusok

3. A képzetalkotási folyamat konstrukciós eredményeit megőrzi:

- a. a gondolkodás
- b. a képzelet
- c. az érzelmek
- d. a memória

4. A személyiség alapvető és legfontosabb motivációs struktúrái, legerősebb mozgató motorjai:

- a. a meggyőződések
- b. az érdekek
- c. az eszmék
- d. a szükségletek

5. A pszichének az az összetevője, amely új, teljesen eredeti alkotások megjelenését eredményezi:

- a. a motiváció
- b. a figyelem
- c. az érzelmek
- d. a kreativitás

6. A figyelemnek az a formája, amely erőfeszítést igényel egy bizonyos cél elérése vagy egy feladat befejezése érdekében:

- a. akaratlagos
- b. posztvoluntáris
- c. akaratlan
- d. készenléti

7. A tudatosan önszabályozó magatartás formája, amely mérlegelés révén lehetővé teszi a cselekvési lehetőségek tudatos megfontolás alapján történő kiválasztását:

- a. figyelem
- b. emlékezet
- c. akarat
- d. gondolkodás

8. A kreativitás nem intellektuális tényezői, amelyek elősegítik az átlag feletti eredményeket hozó tevékenységek végzését, a következők:

- a. befolyásoló tényezők
- b. készség alapú tényezők
- c. motivációs tényezők
- d. a temperamentum tényezői

9. Ștefan azért tanul történelmet, mert érdekli ez a tantárgy, és mert történésznek készül. Ez a példa a következő motiváció jelenlétét emeli ki:

- a. belső
- b. negatív
- c. pozitív
- d. általános

10. A szervi eredetű érzelmi élmények:

- a. szórt, homályosabb állapotok, változó intenzitással és viszonylagos tartóssággal rendelkeznek
- b. azokat az érzelmi reakciókat jelentik, amelyek minden megismerési aktust kísérnek
- c. gazdag kifejezőerővel járnak együtt, és néha kontrol nélkül nyilvánulnak meg
- d. a belső szervek jó vagy rossz működése váltja ki őket

II TÉTEL

(30 pont)

Adott az alábbi szöveg:

Az méegrtés mechanizmusának alapját, amely legjobban kifejezi a gondolkodás eljárásszerű dimenzióját, és leírja, hogyan kerülnek feldolgozásra és megmunkálásra az információk, az asszociatív rendszerek képezik. Ezek kapcsolatba hozzák a memóriában tárolt ismereteket és tapasztalatokat a jelenlegi helyzetekkel, és magyarázatokat kínálnak. Megszokott módon egy jelenlegi helyzet egy asszociatív folyamatot indít el az elmében, amely által az új helyzet egy már korábban beépült, megértett az emlékezetben található helyzethez társul.

- a) Adja meg a jelentését két lelki folyamatnak/jelenségnek melyre utalást talál a szövegben! **6 pont**
b) Írja le három jellemzőjét az a) pontban pontosított egyik lelki folyamatnak/jelenségnek! **6 pont**
c) Magyarázza meg szövegben tárgyalt és az a) pontban meghatározott lelki folyamatok/jelenségek közötti kölcsönhatást körülbelül egy oldal terjedelemben, a fogalmakat a sajátos pszichológiai jelentésükben használva! **8 pont**
d) Személtesse egy konkrét példával a memória szerepét, mint építő, sőt kreatív strukturáló pszichés mechanizmus. **4 pont**
e) Érveljen személyes nézőpontja alapján a felejtés fontossága mellett, ami olyan jelenség, amely hozzájárul az egyén kognitív rendszerének kiegyensúlyához! **6 pont**

III TÉTEL

(30 pont)

Olvassa el figyelmesen a szöveget:

Thomas Jefferson radikális enciklopédikus személyiség volt, aki szavakba öntötte az Amerikai Forradalom alapelveit, majd államférfiként gyakorlatba is átültette azokat. Visszahúzó, erős és ambiciózus volt, Jefferson politikai látnokként elképesztő előrelátással bírt, a mesteri politikust diszkrét ravaszság jellemezte, képes volt összeesküvéseket irányítani úgy, hogy semmilyen nyomot ne hagyjon maga után. (...) Bár kedves és elbűvölő volt, erős ellenérzése volt a vitákkal szemben, ritkán beszélt nyilvánosan, ügyelve arra, hogy gondolatait soha ne tárja fel, csak a naplóiban és néhány megbízható társának.

Jefferson ereje az írásában rejtett. Csúcspontja az Függetlenségi Nyilatkozat megalkotása volt. 1776-ban, mint a Második Philadelphiai Kontinentális Kongresszus képviselője, Jefferson lett a dokumentum fő szerzője, amely nem ismerte el a brit uralmat. Nyilatkozatában az egyetemes szabadságot és egyenlőséget hirdette. Ez volt az polgári jog első kartája, a szabadság alapító okirata. Jefferson páratlan elméjének, szabadság iránti eltökéltségének és hatalmas nagylelkűségének nyoma ott van a nyilatkozat minden egyes szavában.

(...) Egy radikális demagóg hírnévre tett szert, de mint az Egyesült Államok harmadik elnöke 1801-től kezdve, megfontoltságot és finomságot mutatott az ideológiai szakadás megelőzésében, amely a fiatal nemzetet fenyegette. „Mindannyian republikánusok vagyunk – mindannyian föderalisták vagyunk” – mondta beiktatásakor.

(...) Ő, aki kimondta, hogy „minden ember egyenlőnek teremtetett”, erős kritikákat kapott rasszista nézetei miatt. Jefferson alapvetően ellenezte a rabszolgaságot. (...) Csak egy könyvében, a „Jegyzetek Virginia államról” című művében mutatott erős ellenállást a fajkeveredéssel szemben, amely az igazságosság és önmagunk megőrzésének kibékíthetetlen ellentétéből fakadt. „Kilátástalan helyzetben vagyunk” – mondta egy barátjának a rabszolgaság ügyében –, „és nem maradhatunk ott, de biztonságosan ki sem léphetünk.”

(...) Jefferson rendkívüli energiát és kreativitást mutatott. Tudott franciául, olaszul, spanyolul, latinul, görögül és óangolul. 71 évesen eredetiben olvasta Platont. Amerikai őslakos nyelvek dialektusait hasonlította össze. Kifinomult régész volt (...) és borász (...). Titokban hozott növényeket és magvakat utazásairól, hogy gazdagítsa új hazáját. Feltalált egy forgószéket és egy kezdetleges automata ajtót. Kiváló építész volt: az általa tervezett épületek – a Virginia Egyetem és a Monticello birtok Virginában – ma a világörökség részét képezik. Könyvtára (...) a Kongresszusi Könyvtár alapját képezte.

A Fehér Házban Jefferson elnök papucsban fogadta vendégeit, (...) örömmel fogadott látogatókat, de időnként visszavonult Poplar Forest birtokára, hogy megkeresse a vágyott magányt. Egész Amerika tisztelgett a radikális republikánus előtt, aki Amerika legnagyobb tervezőmérnökének bizonyult. 1826. július 4-én halt meg, az Függetlenségi Nyilatkozat aláírásának 50. évfordulóján, amely a szabadságot hirdette mindenki számára.

(Simon Sebag Montefiore, *Titani ai istoriei*, Editura Litera)

1. Nevezze meg C. G. Jung elmélete alapján Thomas Jefferson temperamentumának típusát. Írjon a szöveg alapján két gondolatot/kijelentést, amely alátámasztja adott válaszát! Pontot ér:
 - a. Thomas Jefferson temperamentumának megnevezése C.G. Jung elmélete szerint. **2 pont**
 - b. a szöveg bármely két olyan gondolatnak/állításnak a kiválasztása, amely az adott választ alátámasztja **4 pont**
2. Úgy gondolja, hogy Thomas Jefferson a megfontoltság bizonyosságát adta? Egy a szövegre való hivatkozással indokolja meg adott válaszát! **4 pont**
3. A szöveg állítja Thomas Jeffersonra vonatkozóan az a tényt, hogy *rendkívüli energiát és kreativitást mutatott*. A megadott szöveg alapján említsen meg két okot, amelyek alátámasztják ezt az állítást! **6 pont**
4. Mutassa be fél oldal terjedelemben G. W. Allport elmélete alapján Thomas Jefferson karakterét, kiemelve egy kardinális és két központi vonását! Pontot ér:
 - a. Thomas Jefferson karakterének egy kardinális vonásának kiemelése **2 pont**
 - b. Thomas Jefferson karakterének bármely két központi vonásának kiemelése **4 pont**
 - c. a bemutatás koherenciája **1 pont**
 - d. a terjedelmi keretekhez való igazodás **1 pont**
5. Érvekkel támassza alá a kijelentést, miszerint *a temperamentumok nem jók vagy rosszak, nem kívánatosak, sem nemkívánatosak*. **6 pont**